

מראי מקומות- קידושין נ"ז

תוס' (ד"ה כפרה) דאי משום כפרה לחוד ה"א דדוקא מחיים אסורה, אלמא דמיירי קרא זו מחיים. וכ' להוכיח מכאן דלכאור' אף אם א' רוצה לנדוב העגלה מממון עצמו, יכול לעשות כן, ואף אינו צריך למוסרו לציבור. אולם הביא מהחזון איש דתי' דמשכחת לה בז' טובי העיר, או שכל אנשי הסכימו ליתן לו העגלה, או לתת לה בעבורו מדין ערב, והלכו וערפו עגלה אחרת. וע' בעונג יו"ט (סי' ו', ד"ה ועוד ק"ל) שג"כ עמד בזה, וכ' שם לייסד דכבר נאסר משעת הזמנה, ובהגה"ה שם ביאר דעפ"ז מיושב סוגיין, דמיירי דא' הזמין עגלה שלו להיות נמסר לציבור לעגלה ערופה, ואע"פ שעדיין לא נמסר לציבור, מ"מ אסור בהנאה מדין הזמנה.

(ה) **כפרה כתיב בה כקדשים- הק' הריטב"א, א"כ** נימא דיהא תופס בה דמיו כקדשים, וכמו שהק' הגמ' לעיל לענין כלאי הכרם, ותי' דלא פרכי' הכי אלא היכא דקריי' קרא קדש, אבל הכא לא דמיא אלא בכפרה בלחוד, ולא בכל אופן. וע' ברש"י בסוגריים שהק' קו' זו ותי' דאין משיבין על ההיקש, ודברים צ"ע, וכמו שהק' המהרש"א, דאנו רוצים גופא שיהי' דומה להקדש בכל אופן, ואיך שייך לומר בזה דאין משיבין על ההיקש, וע"ע במהרש"ל בביאור דברים אלו של רש"י.

(ו) **צפורי מצורע מאימתי אסורים, ר' יוחנן אמר משעת שחיטה- פרש"י, נאסרת השחוטה והמשולחת מותרת. ודייק המשנה למלך (טומאת צרעת י"א, א', ד"ה ומ"ש רבנו) מלשונו דס"ל דבמשולחת לא חל האיסור כלל. וכן דייק מהא דכ' רש"י בר"ל דמשעת לקיחה נאסרות שתיהם עד שנשתלח המשולחת, משמע דדוקא אליבא דר"ל חל איסור על המשולחת וצריכה שלוח להתיר איסורו, אבל לר"י לא חל האיסור כלל. אבל תוס' כ' בהדיא דגם לר' יוחנן יש איסור על המשולחת עד השילוח.**

(ז) **עד כאן לא פליגי אלא מר סבר שחיטה שאינה ראוי' שמה שחיטה וכו'- כ' החזון**

(א) **כיון שהגיע לאת ד' אלקיך תירא פירש- פרש"י, שירא לרבות שום דבר להשוותו למורא המקום. וכ' הפני יהושע, דמה דלא פירש ג"כ כשהגיע לואהבת "את" ד' אלקיך, היינו משום דבאהבה שפיר שייך לומר דכשם שצריך לאהוב את ד' כך צריך לאהוב ת"ח, וכמו דמצינו לענין כבוד, דהשוה הכתוב כיבוד אב ואם לכבוד המקום, וא"כ י"ל דכש"כ אהבת ת"ח יש לדמותו לאהבת המקום. אבל לענין מורא, בזה הי' ירא להשוות שום מורא של בשר ודם למורא המקום, עד שדרשה וכו'. וע"ע בשטמ"ק בב"ק (מא:) שהביא כע"ז מהרא"ש. ומר' ישעי' הביא שהי' מקום לומר דה"א"ת דואהבת היינו דבא לרבות שצריך לאהוב את עבודת ד'.**

(ב) **כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך קבלתי שכר על הפרישה- פי' המהרש"א, דמה שדרש כל האתין שבתורה הוא ודאי כבוד התורה, וא"כ, כוונתו לומר, דכשם שקבלתי שכר על דרישת האתין משום כבוד התורה, כך אקבל שכר על הפרישה, שזו כבוד שמים, שאין להשוות לו שום דבר לרבות.**

(ג) **כשם שקבלתי שכר על הדרישה, וכו'- ק', הא לכאור' עדיין לא קיבל שכר על הדרישה, שהרי שכר עלמא בהאי עלמא ליכא, וא"כ איך אמר כשם שקבלתי, שהוא לשון עבר. וכ' הבן יהוידע בפסחים (כ"ב) דכיון דשכר מצוה מצוה, כוונתו לומר דכיון שדרש "את" הראשון, השכר שלו הי' שזכה לדרוש "את" השני. ועכשיו שפורש, ודאי יקבל שכר במה שיהי' יכול לדרוש דרשות אחרות. [אמנם זה מיישב קבלתי הראשון. אבל קבלתי השני' עדיין ק"ק. וי"ל].**

(ד) **בעגלה ערופה מנלן- יש לעי', מהו הציור, הרי העגלה נקנית בממון אנשי העיר, והרי הוא של בני העיר, וא"כ איך שייך למי שהוא מהעיר לקדש אשה עמה. וע' בנחל איתן (ז', א', י"ב, ובי"ג, ג', א') שהק' קו' זו, וכ' (בפרק ז') שאין לומר דמיירי לאחר שכבר נתערפה העגלה ונתייאשו אנשי העיר ממנה, דכבר כ'**

(א) לא אמרה תורה שלח לתקלה- הק' השערי ישר (ג', ו', ד"ה ונראה), מהו התקלה, הרי רוב צפרים בעולם מותרים בהנאה, וא"כ אין שום תקלה בזה, דלעולם יכולין ללכת בתר רוב. וכ' דהמשנה למלך הוכיח מזה כשי' הראב"ד שהאיסור לבטל לכתחלה הוא מה"ת. וכ' הנודע ביהודה (תנינא יו"ד מ"ה, ד"ה שלישיית) לחדש דמה דס"ל להרשב"א והר"ן דמן התורה מותר לבטל איסור לכתחלה, הנ"מ בלח בלח, דכיון דנתבטל הטעם, הרי אין כאן טעם כלל, ולא נשאר שום איסור בזה. משא"כ ביבש ביבש, דהאיסור נשאר בעין, רק דגזה"כ הוא דאחרי רבים להטות, ולכן אף מן התורה אסור לבטל האיסור לכתחלה. אבל כיון דאם יהי' האיסור ניכר נשאר באיסורו, ממילא בזה י"ל דכ"ע מודו דאסור לבטל לכתחלה מן התורה. וכ' דלפ"ז מיושב הסוגיא דשלח לתקלה. והשער"י כ' ליישב דאף דבכה"ג הולכין אחר הרוב, אולם כיון דסכ"ס אי"ז ביטול ברוב, כיון כל צפרים בעולם מפוזרות הם ואינם נתקבצות למקום א', לא נהפך האיסור להיתר. וא"כ, אף דלמעשה מותר למי שמצא הצפור לאוכלו וליהנות ממנו, מ"מ סכ"ס נכשל במה שהוא אסור במציאות, וא"כ, חבירו שמשלחו גרם תקלה באיסורו, שהוא יודע שהוא אסור. וע"ע בקובץ שעורים (ח"ב, חולין אות נ"ה) שכ' דמדברי הר"ש (פ"ב דערלה בשם הירושלמי) מבואר דהיתר ביטול אינו אלא לאחר שנודע התערובת, לא קודם לכן. וא"כ, כל זמן שלא נודע התערובת, הרי אין שום ביטול ברוב, דאין כאן ספק שיתירנו, וא"כ נמצא דאינו יכול לסמוך ההיתר של רוב בכה"ג, לפי שלא נודע לו הספק בכלל.

(ב) לא אמרה תורה שלח לתקלה- הק' התוס' הרא"ש, בין לתי' זו, ובין לדרשה דתנא דבי ר"י, למה צריך קרא דהבאנו לעיל דכל צפור להתיר המשולחת. ותי' או דכל צפור אסמכתא בעלמא הוא, או דסברא זו דלא אמרה וכו', וגם קרא דהשדה, אינן דרשות גמורות, אלא באים רק ליישב קו' הגמ' "ואיפוך אנא".

איש (אה"ע קמ"ח לסוגיין) דאי"ז דומה לכל שחיטה שאינה ראוי' שבש"ס, דפירושו הוא דשחיטה שאינה מתרת לאכילה אלא לטהר מידי נבילה, דנח' תנאי באם נחשב שחיטה לענין דינים אחרים כמו שחיטת ד' וה', וכו'. ואי"ז ענין לנדון דידן, דהמח' הוא לענין שחיטה שאינה ראוי' למצותה, האם אמרי' דכיון דשחיטה זו אינו ראוי למצותה, א"כ אין שייך שאותה שחיטה יאסרנה, או דלמא כיון דבעצמותה שחיטה זו ראוי' למצוה זו, רק שאינה ראוי' משום שאין לו עץ ארז, א"כ בזה שפיר י"ל דשחיטה אוסרתה. אולם ע"ש בהמשך דבריו שהביא מהמל"מ (טומאת צרעת י"א, ה') דנח' גם בנמצאת טרפה, דהיינו דמאן דס"ל דשחיטה שאינה ראוי' שמי' שחיטה יסבור שגם בכה"ג נאסר, וכמו כל שחיטה שאינה ראוי'. וכ' החזו"א דטעמו צע"ג, דמה ענין זה לכל שחיטה שאינה ראוי', אבל עכ"פ משמע מדברי המל"מ דמח' זו דומה להא דכל הש"ס.

(ח) לא מצינו בבעלי חיים שאסורין- הק' הרשב"א, תק' מעגלה ערופה, דאסור מחיים. וכי תימא דשאני התם דאיסורא מחמת עריפתה (דהיינו משום דדינו למיתה), הרי גם בשור הנסקל ורובע ונרבע הדין כן, ומ"ש. ותי' דשאני ע"ע דעיקר איסור של רובע ונרבע [ולכאוי' כוונתו גם לשור הנסקל, וצע"ק בזה] הוא משום המעשה שנעשה בהם, ולא משום החיוב מיתה, משא"כ בע"ע, דלא נעשה בה שום מעשה, וכל איסורו הוא רק מה שעתידי להעשות עמה, דהיינו העריפה, ולכן אי"ז נחשב איסורו מחיים.

(ט) הרי רובע ונרבע- כ' הרמב"ן והריטב"א דמה דנקט רובע ונרבע ולא שור הנסקל, אע"פ ששור הנסקל אב לכולם, היינו משום שהם שנים, ולכן לא טרח להביא השלישי. והשיטה לא נודע למי תי' דעדיף לי' להק' מנרבע, שמעשה אחרים גרמו לו, ולא משור הנסקל, שמעשה שלו גרם.

(י) הרי רובע ונרבע- הק' תוס' הרא"ש, מהכ"ת דרובע ונרבע אסורים בהנאה, וכ' דשמא בשום דוכתא דרש לה מקרא.

(ג) אי מה שלי בשלך עונש כרת אף שלך וכו'-
 כ' התוס' הרא"ש, "אע"ג דאין עונשין מן
 הדין, היינו עונש ב"ד". ונראה מדברי תוס'
 הרא"ש דס"ל דאין עונשין מן הדין הוא גם
 במה מצינו, ולא רק בק"ו. וע' באתוון
 דאורייתא (ריש כלל כ"ה, ד"ה ואולם)
 שהביא דאם שייך אין עונשין מן הדין במה
 מצינו או לא, תלוי בכ' טעמים בהא דאמרי'
 דאעמה"ד, דאם כהמהרש"א בסנהדרין דכיון
 דהלמד מק"ו חמור מן המלמד, ולכן צריך
 עונש חמור יותר, א"כ במ"מ שהלמד שזה
 להמלמד, שפיר יכולין ללמוד. אבל לפי טעם
 הקרבן אהרן, דשמא יש פירכא בהק"ו, זה
 שייך לומר גם במה מצינו. וע"ש שגם
 הביא מח' הראשונים לענין עונש בידי שמים,
 דבתוס' בחולין (קטו:) מבואר דגם בעונשי
 שמים אמרי' שאין עונשין מן הדין, ודלא
 כתוס' הרא"ש כאן. וכ' האתוון דאורייתא
 דגם זה תלוי בחקירה הנ"ל, דאם הטעם הוא
 כהמהרש"א, א"כ גם בעונשין בידי שמים
 שייך כן, אבל אם הטעם הוא משום דשמא
 אית בה פירכא, א"כ אם כלפי שמיא גליא
 דלית בהו פירכא, שפיר יש ללמוד העונש מן
 הדין (ונמצא דלפי תליות אלו התוס' הרא"ש
 אזיל לשיטתו, דהי' ק' לו דאעמה"ד במה
 מצינו, משום דס"ל כהקרבן אהרן, דהטעם
 הוא משום דשמא אית בה פירכא. ותי' דרק
 בעונש ב"ד אמרי' כן, משום דלגבי עונשי
 שמים שפיר י"ל דכלפי שמיא אית בה
 פירכא). וע"ע בשער המלך (שחיטה ב', א',
 ד"ה עוד) שכ' לתרץ ע"פ מש"כ המגיד
 משנה (מאכ"א ב', א'), דלא אמרי' אין
 מזהירין מן הדין היכא שכבר יש עלי' לאו
 הבא מכלל עשה, וכאן הרי יש כאן לאו הבא
 מכלל עשה, דהא דכתיב וזבחת מבקרך וכו'
 בשעריך, וא"כ שפיר מזהירין ועונשין מן
 הדין (וע"ש מה שהביא מי שמחלק בין
 מזהירין לעונשין, וחולק עליו).